

**Юрій Едуард Олександрович**

кандидат економічних наук, доцент,  
доцент кафедри фінансів і кредиту,  
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича  
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-2993-4451>

**Галішук Данііл Дмитрович**

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,  
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

## ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ УКРАЇНИ У ДОСЯГНЕННІ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ КРИЗИ

Стаття присвячена аналізу стану та перспектив сталого економічного розвитку України в умовах повномасштабної війни та повоєнного відновлення, зосереджуючись на взаємозв'язках між бюджетною політикою, структурними змінами в економіці та досягненням цілей сталого економічного розвитку. Наведено загальноприйняті визначення «сталого розвитку» та «сталого економічного розвитку». Обґрунтовано взаємозв'язки між поточною структурою видатків державного бюджету та тенденціями цілей сталого економічного розвитку. Схематично відображено зв'язок видатків державного бюджету за функціональною класифікацією та ЦСР. Окреслено головні проблеми досягнення цілей сталого економічного розвитку. Шляхом систематизації встановлено, що відновлення національної економіки та його ефективність значною мірою залежить від впровадження системних трансформацій, які сприятимуть довгостроковому економічному розвитку країни. Запропоновано стратегічні підходи до трансформації фіскального регулювання країни з метою відновлення економіки та досягнення темпів стійкого економічного розвитку, конкурентоспроможності української економіки на глобальному рівні, зокрема формування в національній економіці самодостатніх високотехнологічних секторів.

**Ключові слова:** державний бюджет, цілі сталого розвитку, економічний розвиток, повоєнне відновлення, фіскальне регулювання.

**Eduard Yurii**

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,  
Associate Professor of the Department of Finance and Credit,  
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

**Daniil Halishchuk**

Master's degree candidate,  
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

## THE ROLE OF THE STATE BUDGET OF UKRAINE IN ACHIEVING SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT GOALS UNDER CRISIS CONDITIONS

The article is devoted to the analysis of the current state and prospects of sustainable economic development in Ukraine under the conditions of full-scale war and post-war recovery. Particular attention is paid to the interrelations between fiscal policy, structural transformations of the national economy, and the achievement of sustainable development goals. The study emphasizes that sustainable economic development, as a component of the broader concept of sustainable development, is not only an economic category but also a multidimensional phenomenon that integrates social, ecological, and institutional aspects. The article provides a systematization of generally accepted definitions of “sustainable development” and “sustainable economic development,” highlighting their essential role in forming long-term strategies for national reconstruction. The research substantiates the relationship between the current structure of public budget expenditures and the implementation of sustainable economic development goals in the context of global and domestic challenges. A schematic representation of the connection between budget expenditures according to functional classification and the Sustainable Development Goals (SDGs) is presented, which allows to demonstrate the alignment of fiscal flows with strategic development objectives. The paper identifies the main barriers to achieving the goals of sustainable economic development, among which are limited financial resources, structural imbalances of the national economy, the destructive consequences of war, and the risks of economic conservation within a raw-material export-oriented model. Based on systematization and analytical generalization, it is established that the effectiveness of Ukraine's post-war recovery largely depends on the introduction of systemic transformations capable of ensuring long-term economic growth,



social welfare, and ecological balance. The study emphasizes that fiscal policy should serve as the key instrument for shaping financial prerequisites for the country's technological modernization, stimulation of innovation-driven sectors, and overcoming socio-economic disparities between regions. Particular attention is given to the necessity of developing self-sufficient high-tech sectors of the national economy, which would ensure the transition from an extractive model to an innovation-oriented trajectory of growth. The article proposes strategic approaches to the transformation of fiscal regulation aimed at ensuring effective recovery of the Ukrainian economy, achieving stable rates of sustainable economic growth, and strengthening the country's global competitiveness. It is argued that only through the integration of sustainable development goals into national budgetary and institutional policies Ukraine will be able to secure its long-term resilience, economic sovereignty, and capacity to respond to global challenges.

**Keywords:** state budget, sustainable development goals, economic development, post-war recovery, fiscal regulation.

**Постановка проблеми.** У сучасних умовах, що супроводжуються як глобальними економічними викликами, так і наслідками війни, ефективне управління публічними фінансами набуває особливої актуальності. Фінансові ресурси держави виступають ключовим інструментом не лише для забезпечення економічної стабільності, але й для реалізації заходів щодо відновлення інфраструктури, соціальної сфери та виробничої бази в умовах повоєнного відновлення України.

Сучасна бюджетна система України зіштовхується з низкою проблем, зокрема, надто мінливою нормативно-правовою базою, неефективним розподілом ресурсів, відсутністю стратегічного взаємозв'язку між розвитком країни та регіонів, надмірною бюрократичністю процесів та значними корупційними ризиками. Ситуація ускладнюється сучасними викликами, такими як зростання державного боргу, необхідність відновлення та адаптації економіки після кризових явищ, фінансування повоєнної відбудови України та адаптація публічних фінансів до умов цифрової економіки. Крім того, незважаючи на офіційно задекларовану орієнтацію державної політики України на досягнення цілей сталого економічного розвитку, у реальній практиці бюджетного процесу переважають короткострокові антикризові заходи. Така диспропорція між декларованими намірами та фактичними діями зумовлена передусім зовнішніми шоками, політико-економічною нестабільністю та високим рівнем невизначеності майбутніх макроекономічних умов.

**Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.** Незважаючи на значну кількість досліджень у сфері публічних фінансів та сталого економічного розвитку, низка проблем залишається недостатньо опрацьованою. Зокрема, бракує комплексних підходів до інтеграції цілей сталого розвитку у бюджетне планування та фінансову політику держави, що особливо актуально в умовах відновлення національної економіки.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Результати досліджень досягнення цілей сталого розвитку в Україні наведені у працях багатьох українських учених і дослідників. Поміж крайніх актуальних досліджень у даній тематиці варто виокремити праці Білоусько Т. Ю. щодо розвитку циркулярної економіки в Україні в контексті цілей сталого розвитку [1];

Західної О. Р., Круглякової В. В., Стрільчук О. А. відносно державного бюджету як ключового механізму для реалізації соціально-економічного розвитку [2]. Інтеграцію цілей сталого розвитку у бюджетну політику держави в контексті забезпечення фінансової безпеки досліджував Харченко І. О. [5]. Швець Н., Коваленко Ю., Чала В., Романчукевич В., Бабенко А. досліджували фінансове забезпечення миру та справедливості в Україні в контексті досягнення цілей сталого розвитку [7].

**Мета статті:** визначення впливу державного бюджету як ключового фінансового інструменту, що опосередковано або безпосередньо впливає на досягнення цілей сталого економічного зростання.

Задля досягнення зазначеної мети виокремлено наступні завдання: охарактеризувати концептуальні засади сталого економічного розвитку в контексті національної економічної трансформації; виокремити стратегічні цілі економічного сталого розвитку, адаптовані до українських реалій; визначити фіскальні, інституційні та політичні бар'єри, що гальмують реалізацію стратегічних завдань сталого розвитку;

Дослідження ґрунтується на застосуванні діалектичного методу, індукції та дедукції, системного підходу, а також методів порівняльного аналізу, статистичної обробки даних і структурно-логічного узагальнення.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Сталий економічний розвиток є однією з ключових концепцій сучасної економічної науки, яка набула важливого значення у відповідь на зростаючі виклики: обмеженість природних ресурсів, деградацію довкілля, підвищення світової напруженості, необхідність забезпечення соціальної справедливості. Головною метою концепції «сталого розвитку» є вирішення фундаментальних проблем індустриального, а згодом і постіндустриального суспільства, які значною мірою обумовлені екстенсивним розвитком економічних систем та нездатністю моральності людства відповідати їй досягненням у науково-технічному прогресі. Згідно з формулюванням ООН, «сталий розвиток – це розвиток суспільства, що дозволяє задовольняти потреби нинішніх поколінь, не наносячи при цьому збитку можливостям майбутніх поколінь для задоволення їхніх власних потреб» [8].

Сталий розвиток, як мета, передбачає досягнення певних цілей. Основою цьому є цілі, ухвалені

ООН у 2015 році для досягнення глобального сталого розвитку до 2030 року. До цілей сталого розвитку належать [6]: «подолання бідності; подолання голоду; міцне здоров'я; якісна освіта; гендерна рівність; чиста вода та санітарні умови; доступна та чиста енергія; гідна праця та економічне зростання; інновації та інфраструктура; зменшення нерівності; сталий розвиток міст і громади; відповідальне споживання; боротьба зі зміною клімату; збереження морських ресурсів; збереження екосистеми суші; мир та справедливість; партнерство заради сталого розвитку». Зважаючи на специфічні особливості, Україна, як член ООН, приєдналася до глобального процесу досягнення цілей сталого розвитку. У 2019 році Президент України підписав указ, чим затвердив план досягнення «Цілей сталого розвитку та результатів їх адаптації з урахуванням специфіки розвитку України», викладених у Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна» [3]. Проте через несприятливі події (пандемія коронавірусу у 2020 році та початок повномасштабної війни із рф у 2022 році), реалізація розроблених заходів призупинилася, а відновлення реалізації деяких пунктів взагалі неможливе у найближчій перспективі, за відсутності радикальних позитивних змін.

Сталий економічний розвиток, у свою чергу, є складовою поняття сталого розвитку. Згідно із визначенням наведеним у концепції сталого розвитку населених пунктів, «сталий економічний роз-

виток – це процес структурної перебудови економіки відповідно до потреб збалансованого розвитку виробництва, соціальної сфери, населення і навколишнього природного середовища, технологічного і соціального прогресу» [4, с. 45]. В умовах повоєнного відновлення України особливого значення набуває ефективне використання державних фінансових ресурсів відповідно до цілей сталого розвитку задля формування інституційних та економічних засад для подальшої розбудови країни, її технологічного оновлення та інноваційного зростання, що відповідає сучасним глобальним викликам. За протилежного сценарію, з огляду на глобальні економічні тенденції та структурні зміни у світовому поділі праці, існує загроза консервації економіки України у форматі постачальника сировинної продукції з низькою доданою вартістю, а саме: сільськогосподарської продукції, лісових ресурсів, корисних копалин тощо. Для запобігання такому сценарію в найкращому випадку до 2050 року постає необхідність сформувати в національній економіці високотехнологічні сектори. Водночас пріоритетним завданням залишається розвиток первинного сектору економіки як стратегічного джерела ресурсного забезпечення для внутрішнього споживання та подальшої глибокої переробки із створенням доданої вартості у вторинному секторі. Державна економічна політика повинна цьому сприяти, зокрема через державний бюджет як вагомий регулюючий інструмент.



**Рис. 1. Розподіл фінансування цілей сталого розвитку за функціональною класифікацією видатків державного бюджету**

Джерело: складено авторами

Взаємозв'язок між функціональною класифікацією видатків та цілями сталого розвитку (цілі сталого розвитку об'єднані у 6 ключових напрямках) можна представити у графічному вигляді (рис. 1).

Існує нерозривний взаємозв'язок між видатками державного бюджету та процесом досягнення цілей сталого розвитку. Вся система бюджетних видатків як на державному, так і на місцевому рівнях, організована на засадах програмно-цільового методу, який передбачає орієнтацію на досягнення конкретних результативних показників. Такий підхід забезпечує структурованість фінансування та його прив'язку до очікуваних соціально-економічних результатів. За умови інтеграції цілей сталого розвитку, затверджених на національному рівні, до стратегій регіонального та місцевого розвитку, з'являється можливість формування чіткої вертикалі планування та реалізації заходів, спрямованих на досягнення відповідних цілей у різних територіальних вимірах.

Отже, державний бюджет виступає ключовим інструментом забезпечення сталого економічного розвитку, що є невід'ємною складовою реалізації цілей сталого розвитку, визначених ООН. Його функціональне призначення полягає у формуванні фінансових передумов для впровадження стратегічних програм економічного зростання, соціального добробуту та екологічної стійкості. Хоча механізми децентралізації сприяють адаптації бюджетної політики до регіональних потреб, централізоване управління залишається критично важливим для підтримання макроекономічної рівноваги, згладжування міжрегіональних диспропорцій та забезпечення реалізації загальнонаціональних пріоритетів, що не підлягають делегуванню.

**Висновки.** Результати проведеного дослідження вказують, що сталий економічний розвиток є невід'ємною складовою концепції сталого розвитку, що передбачає комплексне поєднання економічних, соціальних та екологічних чинників у процесі трансформації національної економіки. В умовах сучасних глобальних викликів та внутрішніх кризових явищ, спричинених пандемією COVID-19 та повномасштабною війною, його досягнення для України має визначальне значення у контексті забезпечення відновлення, підвищення конкурентоспроможності та інтеграції у світовий економічний простір.

Ключовим інструментом реалізації цілей сталого економічного розвитку виступає державний бюджет, орієнтований на програмно-цільовий метод планування. Саме він забезпечує фінансове підґрунтя для реалізації національних та регіональних стратегій розвитку, створює умови для збалансованого зростання, зниження соціально-економічних диспропорцій та підвищення ефективності використання ресурсів.

Для України особливе значення має формування високотехнологічних секторів економіки як запоруки переходу від сировинної моделі до інноваційної. Водночас розвиток первинного сектору має залишатися пріоритетним напрямом, забезпечуючи ресурсну основу для глибшої переробки та створення доданої вартості у вторинному секторі.

Таким чином, ефективна інтеграція цілей сталого розвитку до бюджетної політики та структурних реформ є необхідною умовою для побудови стійкої економічної системи, здатної не лише реагувати на зовнішні виклики, але й формувати довгострокові передумови для економічного зростання, соціальної справедливості та екологічної безпеки.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Білоусько Т. Ю. Циркулярна економіка в контексті досягнення Цілей сталого розвитку. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-52>
2. Західна О. Р., Крутлякова В. В., Стрільчук О. А. Державний бюджет як ключовий механізм для реалізації соціально-економічного розвитку. *Молодий вчений*. 2023. № 10 (122). С. 200–204. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-10-122-39>
3. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30.09.2019. №722/2019. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>
4. Сучасні тенденції сталого розвитку: теорія, методологія, практика: колективна монографія / За заг. ред. д.е.н., проф. Т. В. Полозової. Харків : ХНУРЕ, 2022. 347 с.
5. Харченко І. О. Інтеграція цілей сталого розвитку у бюджетну політику держави в контексті забезпечення фінансової безпеки. *Сталий розвиток економіки*. 2025. № 2 ( 53). С. 437–442.
6. 17 Цілей сталого розвитку : Global Compact Network Ukraine. URL: <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku/>
7. Швець Н., Коваленко Ю., Чала В., Романчукевич В., Бабенко А. Фінансове забезпечення миру та справедливості в Україні в контексті досягнення цілей сталого розвитку. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2025. Т.1. № 60. С. 82–91.
8. Brundtland G. Our Common Future: The World Commission on Environment and Development. Oxford: Oxford University Press, 1987. 512 p.

## REFERENCES

1. Bilousko T. Yu. (2024). Tsyrukliarna ekonomika v konteksti dosiahnennia Tsilei staloho rozvytku [Circular economy in the context of achieving the Sustainable Development Goals]. *Ekonomika ta suspilstvo*, issue 65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-52>
2. Zakhidna O. R., Kruhliakova V. V., Strilchuk O. A. (2023). Derzhavnyi biudzheth yak kliuchovyi mekhanizm dlia realizatsii sotsialno-ekonomichnoho rozvytku [The state budget as a key mechanism for implementing socio-economic development]. *Molodyi vchenyi*, no. 10(122), pp. 200–204. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-10-122-39>

3. Pro Tsili staloho rozvytku Ukrainy na period do 2030 roku: Ukaz Prezidenta Ukrainy vid 30.09.2019 № 722/2019 [On the Sustainable Development Goals of Ukraine until 2030: Decree of the President of Ukraine No. 722/2019]. Available at: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>
4. Suchasni tendentsii staloho rozvytku: teoriia, metodolohiia, praktyka [Current trends of sustainable development: theory, methodology, practice]. Collective monograph edited by T. V. Polozova. Kharkiv: KhNURE, 2022. 347 p.
5. Kharchenko I. O. (2025). Intehratsiia tsilei staloho rozvytku u biudzhethnu polityku derzhavy v konteksti zabezpechennia finansovoi bezpeky [Integration of sustainable development goals into the state's budget policy in the context of ensuring financial security]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, no. 2(53), pp. 437–442.
6. 17 Tsilei staloho rozvytku [17 Sustainable Development Goals]. *Global Compact Network Ukraine*. Available at: <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku/>
7. Shvets N., Kovalenko Yu., Chala V., Romanchukovykh V., Babenko A. (2025). Finansove zabezpechennia myru ta spravodlyvosti v Ukraini v konteksti dosiahnennia tsilei staloho rozvytku [Financial support for peace and justice in Ukraine in the context of achieving sustainable development goals]. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky*, vol. 1(60), pp. 82–91.
8. Brundtland, G. (1987). *Our Common Future: The World Commission on Environment and Development*. Oxford: Oxford University Press. 512 p.

Стаття надійшла: 28.11.2024  
Стаття прийнята: 13.12.2024  
Стаття опублікована: 24.12.2024